

UČINCI HRVATSKOGA PROLJEĆA NA POLITIKU I DRUŠTVO U KOPRIVNICI

AN OUTPUTS OF THE CROATIAN SPRING ON POLITICS AND SOCIETY IN KOPRIVNICA

Daniyel JURKOVIĆ

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet hrvatskih studija
Odsjek za povijest
Borongajska cesta 83d
HR – 10000 Zagreb
djurkovic@hrstud.hr

Primljeno / Received: 15. 4. 2022.

Prihvaćeno / Accepted: 26. 4. 2022.

Pregledni rad / Review

UDK / UDC: 316.776:323.1(497.525.1Koprivnica)«196/197»
070.15(497.525.1Koprivnica)«1971»

Vlatko SMILJANIĆ

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet hrvatskih studija
Znanstveni zavod
Borongajska cesta 83d
HR – 10000 Zagreb
vsmiljani@hrstud.hr

SAŽETAK

Autori u radu temeljem arhivskoga gradiva Skupštine općine Koprivnica i Glasa Podravine donose politički i društveni panoptikum Koprivnice ususret, tijekom i netom nakon Hrvatskoga proljeća. Donose se nove političke i društvene spoznaje o toj povijesnoj epohi koja do sada nije bila validno historiografski i komunikološki prorađena u novijim radovima i literaturi. Sinergija historiografske i komunikološke prosudbe pokazala je cjelovitu povijesnu sliku koprivničke politike i društva krajem 60-ih i početkom 70-ih godina XX. stoljeća. Glas Podravine primjer je atribuiranja lokalnih medija prema središnjoj vlasti. Iako se iz prvoga pogleda može ustanoviti da su se lokalni mediji odmetnuli te su s izvještavanjem svrstali na stranu nezadovoljnika, oni će se brzo vratiti na početne metodološke postavke. Kratko skretanje bio je odraz kaotičnih prilika masovnoga pokreta pri čemu lokalne vlasti djeluju prema nahođenju s vrha. Unatoč prosvjedima i neredima koji su se događali ni stotinjak kilometara u Zagrebu, rad koprivničke politike vlasti i novina prikazuju zatvorenost sustava s obzirom na generičko izvještavanje koje će jasno biti bez dubljega upliva u sadržaj primljenih vijesti.

Ključne riječi: generičko izvještavanje, Glas Podravine, Hrvatsko proljeće, Koprivnica, politički kriminalitet.

Keywords: generic reporting, Glas Podravine, Croatian Spring, Koprivnica, political crimes.

UVOD

Najznačajnijom tiskovinom u Koprivnici poslije Drugoga svjetskoga rata postaje *Glas Podravine*.¹ Iako prvi broj lista izlazi tek 21. veljače 1950.², ubrzo postaje najvažnije glasilo stanovnika Koprivnice i okolice s obzirom na to da su ostala glasila prestala izlaziti tijekom rata, a ona koja su pokrenuta za rata, *Koprivnički Hrvat* i *Podravska straža*, prestala su izlaziti i prije okončanja rata.³

Valja spomenuti i druge tiskovine. Obnavljanjem prijeratnih *Podravske novine* u rujnu 1945., iako su imale svega dvadeset brojeva, učinjen je iskorak u promidžbenoj kampanji tijekom parlamentarnih i lokalnih izbora. Epizodno tiskanje jednoga broja *Glasa fronte* 29. listopada 1948., glasila Narodne fronte (NF) za kotar Koprivnicu, na četiri stranice ne bi trebalo biti vrijedno ni spomena, osim da se radi o kratkoročnomu rješenju uoči izbora za NF.⁴ Komunističkim je vlastima kronično nedostajalo obrazovanoga kadra u početnim godinama stvaranja nove države⁵ te su tako bili ometeni u osvajivanju lokalnih listova. Ipak, promjene će početi od 1950.⁶

Glas Podravine u četvrtoj godini izlaženja, 1953., točnije od broja pet postaje službeno glasilo Socijalističkog saveza radnoga naroda (SSRN) grada i kotara Koprivnice s glavnim urednikom Zvonkom Petrovićem.⁷ Nadalje, 5. kolovoza 1955. mijenja podnaslov u »Tjednik SSRN kotara Koprivnice«⁸, pa zatim još tri puta mijenja podnaslov u idućih 14 godina, da bi od 1969. podnaslov bio »Informativni tjednik koprivničke komune«⁹, a masovni pokret i zbivanja koja će uslijediti u Zagrebu *Glas Podravine* dočekat će s podnaslovom »Informativni tjednik koprivničke i đurđevačke komune« od 1970.¹⁰ Na sjednicama Općine Koprivnica u veljači 1970. *Glas Podravine* bit će označen kao postament informiranja koprivničke javnosti, uz lokalnu radiopostaju, a dat će mu se uloga priopćavanja radnih kolektiva, kao što je Bilo-Kalnik.¹¹

Većina znanstvenika smatra da je uvertiru u Hrvatsko proljeće moguće pratiti od objelodanjivanja Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskoga književnoga jezika u ožujku 1967., a za *crescendo* smatraju X. sjednicu Centralnoga komiteta Saveza komunista Hrvatske (CK SKH), koja se trajala od 15. do 17. siječnja 1970. U početku je sjednica doživjela podršku, a kasnije je postala određena vrsta službene legitimacije novog političkog smjera.¹² Desetu sjednicu će u cijelosti prenositi zagrebačka televizija prvi puta u povijesti, što zasigurno svjedoči o njezinoj važnosti za politički vrh države i društva.¹³ Hrvatsko političko rukovodstvo znalo se vješto koristiti medijskim prostorom sve do sloma u Karađor-

¹ *Glas Podravine*, br. 1, 21. veljače 1950., 1–4.; Božica ANIĆ, »Koprivničke novine u zavičajnoj zbirci Muzeja grada Koprivnice (II.)«, *Podravski zbornik*, vol. 37 (2011), 276.

² *Glas Podravine*, br. 1, 21. veljače 1950., 1.

³ Željko KRUŠELJ, »Kraj građanskog novinarstva u Koprivnici: Podravske novine 1945.-1946.«, *Podravina*, vol. 19, br. 38 (2020), 35.

⁴ Isto, 53.

⁵ Više o tome: Vlatko SMILJANIĆ, »Odgojno-obrazovna kultura u Hrvatskoj tijekom Drugog svjetskog rata u svjetlu dokumenata sukobljenih strana«, *Kroatologija*, vol. 10, br. 2 (2019), 19–46.

⁶ Magdalena NAJBAR-AGIČIĆ, »Položaj lokalnih medija u Socijalističkoj Hrvatskoj kao kontekst razvoja Glasa Podravine«, *Podravina*, vol. 19, br. 38 (2020), 78–79.

⁷ *Glas Podravine*, br. 5, 28. veljače 1953., 1–4.; B. ANIĆ, »Koprivničke novine...«, 276–277.

⁸ *Glas Podravine*, br. 29, 5. kolovoza 1955., 1–6.; Isto, 277.

⁹ *Glas Podravine*, br. 32, 9. kolovoza 1969., 1–10, Isto, 277.

¹⁰ *Glas Podravine*, br. 6, 6. veljače 1970., 1–12., Isto, 277.

¹¹ HR-DAVŽ-ASC-KC-867, II. zajednička sjednica i I. posebna sjednica vijeća radnih zajednica 1970., Prijedlog programa privrednog i društvenog razvoja Općine Koprivnica za 1970., Koprivnica, veljača 1970., 34–35.

¹² Savka DABČEVIĆ-KUČAR, *71 – hrvatski snovi i stvarnost*, Interpublic, Zagreb, 1997., 135–136.

¹³ Božidar NOVAK, *Hrvatsko novinstvo u 20. stoljeću*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2005., 620.; Zdenko RADELIĆ, *Hrvatska u Jugoslaviji 1945. – 1991., od zajedništva do razlaza*, Školska knjiga, Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 2006., 382. Široka javnost mogla je diljem republike prvi put svjedočiti otvaranju politike prema masama te čuti jasno izražene dotad potiskivane probleme. Više o tome: S. DABČEVIĆ-KUČAR, *71 – hrvatski snovi...*, 135–136.

đevu.¹⁴ Kulminacija pokreta kroz prosvjede koji će se dogoditi iduće godine ući će u kolektivno pamćenje, kao i slamanje prosvjeda 29. studenoga 1971. na sjednici Predsjedništva CK SKJ u Karađorđevu. Završna etapa bit će suđenje prosvjednika tijekom 1972.¹⁵ Ima zagovornika u historiografskome diskursu koji smatraju da početke Hrvatskoga proljeća treba tražiti u usvajanju amandmana (I.–IV.) na Ustav 18. travnja 1967., ali i konkretni pomaci u ustavnomu mijenjanju federacije amandmanima (VII.–XIX.) 26. prosinca 1968. Zatim, neki uzimaju smjenu partijskoga vodstva tijekom 1967. i 1968. u Hrvatskoj pa svibanj 1968. i osudu ekonomske politike federacije. Razvoj ogranaka Matice hrvatske (MH) u 1969. godini također bi se moglo uzeti kao orijentacijsko polazište ka početnom razvoju Hrvatskoga proljeća.¹⁶ Od svih spomenutih događaja, jedan je prethodio svima ovima, a vjerojatno se ne bi mogli ni dogoditi da prije toga nije uklonjen s pozicije Aleksandar Ranković. Njegov pad predstavljao je pobjedu nad skupinom dogmatsko-birokratskih snaga nakon čega se otvorila daljnja rasprava o decentralizaciji sustava.¹⁷ Iako je zadnjih 15-ak godina broj publikacija o Hrvatskomu proljeću naglo porastao¹⁸ i dalje vlada manjak historiografski relevantne literature, kao i rada na arhivskom gradivu i onovremenoj periodici. Mikrohistorijsko istraživanje u tom smislu također valja potaknuti. Ipak, od 2000-ih vidljivo je očito povećanje broja istraživanja o Hrvatskomu proljeću.¹⁹

Kroz raščlambu lista *Glasa Podravine* mogu se pratiti odnosi koprivničkoga političkoga vodstva. Arhivsko gradivo tu »image historique« upotpunjava i zaokružuje.

POLITIČKA I DRUŠTVENA GIBANJA U KOPRIVNICI OD 1967. DO 1970.

Prije nego što se počne s obradom navedenih godina, jedan članak iz 1966. u *Glasi Podravine* treba istaknuti, a riječ je o osnivanju Ogranka MH u Koprivnici. Ogranak je osnovan 20. studenoga 1966., a na osnivačkoj skupštini od uvaženijih osoba prisustvovali su predstavnici MH iz Zagreba, i to: povjesničar Miroslav Brandt, geograf Vladimir Blašković, član CK SKH i rođeni Koprivničanin Pavle Gaži, predsjednik Općinskog odbora Socijalističkog saveza Valent Ambrošić, organizacijski sekretar Općinskoga komiteta Saveza komunista Hrvatske (OK SKH) Zdravko Mandić i drugi, što svjedoči o važnosti toga događaja. Na sjednici je dogovoreno da je jedan od glavnih zadataka objedinjenje kulturne djelatnosti u cijeloj Podravini.²⁰ Prema prethodno navedenim imenima, jasno je vidljivo da ključne osobe OK SKH Koprivnice zauzimaju od početka kontrolu nad radom ogranka.

Od 1967. do 1970. težište članaka u *Glasi Podravine* su pretežno lokalne teme i unutarnji gospodarski problemi područja Podravine s rijetkim osvrtima na šira zbivanja. Čitateljima se daju oskudna priopćenja bez jasnoga upliva *in medias res*, koja su često stilski administrativno-pravna, izričajno monotona i logički kamuflirana. U 1967. spominje se raščlamba rada općinske skupštine²¹ ili preustroj OK SK o donošenju odluka, kao i neka kadrovska rješenja o OK SK, kojima je cilj, kako se navodi,

¹⁴ Tihomir PONOŠ, *Na rubu revolucije: studenti '71.*, Profil International, Zagreb, 2007., 57.

¹⁵ Wolfy KRAŠIĆ, *Hrvatsko proljeće i hrvatska politička emigracija*, Školska knjiga, Zagreb, 2018., 393–435.; Josip MIHALJEVIĆ, »Liberalizacija medija u komunističkoj Hrvatskoj 1960-ih i na početku 1970-ih«, *Društvena istraživanja*, vol. 19, br. 2 (2015), 240–241.; Darko DUKOVSKI, *Istra i Rijeka u Hrvatskome proljeću*, Alineja, Zagreb, 2007., 28.; Zdenko RADELIĆ, *Hrvatska u Jugoslaviji...*, 404–408, 415, 455.; Dušan BILANDŽIĆ, *Hrvatska moderna povijest*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 1999., 553–628.

¹⁶ Darko DUKOVSKI, *Istra i Rijeka u Hrvatskome proljeću*, Alineja, Zagreb, 2007., 28.

¹⁷ Ivo GOLDSTEIN, *Hrvatska 1918.-2008.*, Europapress holding, Zagreb, 2008., 532.

¹⁸ Pregled dosadašnjih izdanja o Hrvatskomu proljeću naveli su Domagoj Tomas i Marijana Bošnjak u radu »Odjeci hrvatskog proljeća u Osijeku«, *Diacovensia*, vol. 28, br. 4 (2020), 520.

¹⁹ O Hrvatskomu proljeću u Koprivnici do sada nema značajnijih historiografsko-komunikoloških istraživanja, relevantne literature, pa niti memoarskoga gradiva. U Arhivskom sabirnomu centru Koprivnica nalaze se Zapisnici Općinskoga komiteta SKH Koprivnica od 1978. do 1989. Prethodno gradivo je uništeno uslijed poplave, kako nam je rečeno prilikom posjeta Centru. U Ogranku Matice hrvatske Koprivnica relevantne dokumentacije iz razdoblja od 1971. do 1972. nema, kako navodi predsjednik Ogranka Dražen Ernečić putem e-pošte od 21. prosinca 2021.

²⁰ V.Š., »Osnovan Pododbor Matice hrvatske«, *Glas Podravine*, br. 45–46, 26. studenoga 1966., 1.

²¹ V.Š., »Analiza rada općinske skupštine«, *Glas Podravine*, br. 4, 21. siječnja 1967., 1.

zornije sagledati i brže reagirati na aktualne političke probleme koji se javljaju. Zbog toga »ustanovljuju se sljedeći organi OK SK predsjednik OK, sekretarijata OK na čelu sa sekretarom i stalna komisija«. ²² U istomu broju nalazi se članak »Molim, da se ovo ne bilježi«, koji opisuje duh toga vremena. Novinari ne bilježe izrečene stvari, iako se u samom članku procjenjuje da bi trebali. Razlog je jednostavan, a kako se navodi, mnogi pojedinci »novinare pozivaju na odgovornost ili im na neki drugi način *daju do znanja* da o toj i toj stvari nije trebalo pisati«. ²³ Nadalje, naglašava se da građani znaju postavljati pitanja redakciji zašto neka rasprava nije zabilježena, a problem je što se krivom izvođenjem i neizravnim usmenom predajom dobije drugačija slika, koja ne odgovara smisaonj istini. ²⁴ Ovdje je riječ o autocenzuri novinara što nije bilo neuobičajeno. Od početka stvaranja nove države uobličavana je strategija utjecaja na mase koji se vršio iz više smjerova uz sveprisutni partijski mehanizam, različita (stručna) udruženja, zatim specijalizirana državna služba, pa do republičkoga i lokalnoga novinarstva, a upute i direktive koje su dobivali politički aktivisti dalje su primijenili prema stanovništvu. ²⁵

Deklaraciju o nazivu i položaju hrvatskoga književnoga jezika potpisali su MH, Društvo književnika Hrvatske i još 16 znanstvenih i kulturnih institucija. ²⁶ Nakon rasprave komunista koprivničkoga vojnoga vrha osuđena je Deklaracija zbog negativnih posljedica. Deklaraciju se prozvalo kao političko-diverzantski akt usmjeren na dezintegriranje bratstva i jedinstva te da je naišla na osudu u čitavoj zajednici. ²⁷ U istomu tjednu kada izlazi osuda Deklaracije održana je prva konstituirajuća sjednica Općinske konferencije SSRN te je jednoglasno izabrano novo vodstvo s predsjednikom konferencije Valentom Ambrošićem, potpredsjednikom Aleksandrom Vrančićem te tajnikom Milošom Šajatovićem. ²⁸

Kroz 1968., prema *Glasi Podravine*, ne događa se nešto navlastito politički značajno, osim da je Koprivnicu posjetila Savka Dabčević-Kučar u društvu Josipa Šlibara, republičkoga sekretara za rad i radne odnose, a obišli su i Podravku, gdje ih je dočekaio Pavle Gaži. ²⁹ Zanimljivo, tada nema riječi u glasilu o stavovima Miloša Žanka o sustavnom nadiranjju nacionalističkih snaga u Hrvatskoj, koji su prezentirani u dnevnom listu *Borba* od 17. do 21. studenoga 1969. pod naslovom »U toj (nacionalističkoj) ludosti ima sistema«, kao ni jednoglasna osuda Žanka nakon X. sjednice. ³⁰ Jedino što u studenome izlazi zaslužno spomena da je Podravinu posjetio Krste Crnkovski, član Izvršnoga biroa Predsjedništva SKJ, ³¹ no opet je članak bio bez konteksta te navedenoga razloga posjeta, već samo kratki izvještaj.

U *Glasi Podravine* tek od 30. siječnja 1971. izlazi obavijest o X. sjednici, iako izlazi treći 22. siječnja 1970., a u njemu nema riječi o zbivanjima u Zagrebu. Oskudni članak izlazi pod naslovom »Podrška zaključcima Desete sjednice CK SKH«. ³² Dakle, nema izlaženja obavijesti dok se ne ujednače stavovi unutar lokalnoga ogranka SK. Valent Ambrošić, član NO u Koprivnici, prenosi izjavu da oni pojedinci koji će se postavljati suprotno od Zaključaka X. sjednice CK SKH, trebaju politički odgovarati. Pred organizacije SK postavljaju se i novi zadaci, kao što su primanje novih članova, posebno mladih, te razvoj malih proizvođača. ³³ U narednomu broju *Glasi Podravine* prati se linija CK SKH te davanje podrške, što se očituje u naslovu i samomu tekstu, pri čemu se naglašava da su radnici koprivničke komune jednoglasno podržali odluke X. sjednice. Ističe se da su komunisti koprivničke komune svjesni činjenice da su nacionalizam i unitarizam preživjeli, a dalje se navodi: »Na području naše općine, gdje

²² V.Š., »Reorganizacija OK SK«, *Glas Podravine*, br. 5, 28. siječnja 1967., 1.

²³ Vl.K. »Molim, da se ovo ne bilježi«, *Glas Podravine*, br. 5., 28. siječnja 1967., 2.

²⁴ Isto, 2.

²⁵ Katarina SPEHNJAK, *Javnost i propaganda: Narodna fronta u politici i kulturi Hrvatske: 1945.-1952.*, Hrvatski institut za povijest i Dom i svijet, Zagreb, 2002., 90.

²⁶ T. PONOŠ, *Na rubu revolucije...*, 22.

²⁷ V.Š., »Osuda Deklaracije«, *Glas Podravine*, br. 14., 1. travnja 1967., 1.

²⁸ V.Š., »Za predsjednika izabran Valent Ambrošić«, *Glas Podravine*, br. 15., 8. travnja 1967., 1.

²⁹ »Savka Dabčević-Kučar posjetila Koprivnicu«, *Glas Podravine*, br. 36., 30. rujna 1967., 1.

³⁰ Z. RADELIĆ, *Hrvatska u Jugoslaviji...*, 382.

³¹ »Krste Crvenkovski posjetio Koprivnicu i Hlebine«, *Glas Podravine*, br. 48., 28. studenoga 1969., 1.

³² »Podrška zaključcima Desete sjednice CK SKH«, *Glas Podravine*, br. 5, 30. siječnja 1970., 1.

³³ Isto.

živi preko 10 posto stanovništva srpske nacionalnosti, mi u prošlosti kao ni danas nismo imali pojavu unitarističkih niti šovinističkih shvaćanja u narodu.³⁴ Ta je rečenica posebno vrijedna pažnje i rasprave uzmemo li u obzir tada sveprisutni diskurs o bratstvu jugoslavenskih naroda, pa ostaje pitanje posebnoga isticanja Srba kao, za autora teksta očigledno, unitaristički i šovinistički raspoloženih. Za naredni članak bitno je istaknuti da se uoči obrazac djelovanja, kako lokalnih medija, tako i koprivničke političke uprave. Daje se kratko, nejasno i nedorečeno priopćenje od dvije rečenice gdje je izloženo da je sekretar OK Ivica Grgić upoznao prisutne delegate s aktualnim političkim zbivanjima u zemlji na sjednici OK SK.³⁵

HRVATSKO PROLJEĆE U KOPRIVNICI 1971.

Jedan od gorućih problema s kojim se suočava OK SK Koprivnice 1971. jest kako je članstvo neaktivno te se na više sjednica Komisijâ za organiziranost i razvoj kadrova razmatrali prijedlozi o raščlanjenju, što se i dogodilo. Riječ je o 147 članova.³⁶ Vodili su se u ubilježbi Komiteta, a nije se znalo gdje žive i rade te zašto su povučeni i ne plaćaju članarinu. Tegoban podatak za tadašnje općinske vlasti je taj da se radi najviše o članovima između 28 i 35 godina, i to 52 člana, dok je drugi porazni podatak da se radi o 56 člana koji su primljeni u SK između 1958. i 1962. te čak 33 člana primljenih nakon 1968. godine.³⁷ Ovaj problem bit će ponovno aktualan krajem 1971. Podršku ustavnim promjenama i prijedlogu da Tito ostane predsjednik Republike i predsjednik Predsjedništva SFRJ dala je i radnička konferencija Podravke.³⁸ U idućoj epohi, od travnja do listopada 1971., bit će čest dolazak značajnih komunistâ u Koprivnicu, poput Pere Pirkerâ, Savke Dabčević-Kučar te Ivana Šibla, a vrhunac će biti dolazak Tita sa suprugom Jovankom.³⁹ S dolascima vodećih ljudi partije u *Glasu Podravine* vidljiva je stalna podrška promjenama te naslovi poput »Još jednom podrška« pri čemu je Vojo Kučeković, zamjenik sekretara OK SKH Koprivnica, naveo da su »rasprave potvrdile da naši ljudi prihvaćaju ustavne amandmane i toplo pozdravljaju prijedlog da drug Tito i nadalje ostane predsjednik Republike, te da se neposrednim proizvođačima omogućiti da upravljaju dohotkom i viškom rada«.⁴⁰ Istaknuto je da treba ostati politički budan i reagirati na sve, očito negativne pojave. S druge strane, Pavle Gaži ističe da »jačanje državnosti republika ne znači slabljenje zemlje i narušavanje svega onog što je stečeno u Revoluciji te poslijeratnoj izgradnji, već naprotiv, to je jačanje otpora svim pokušajima da se to naruši bilo izvana ili iznutra«.⁴¹ Gaži tvrdi da su promjene ranije otpočele te da su sada ubrzane i da je nužno izvršiti sistemske i razvojne mogućnosti. U osvrtu sa sastanka na Brijunima, 28. travnja 1971., Gaži objašnjava da se nisu birala sredstva kako bi se zaustavio proces koji je u tijeku, a da to znači – kontinuitet revolucije. Gaži podvlači da nije nitko smijenjen ili izgubio prestiž, ali da je svima jasno tko treba ponijeti odgovornost i što se treba uraditi, iako nije svima poznato kako se treba ponašati i kako treba

³⁴ »I dalje podrška X sjednici CK SKH«, *Glas Podravine*, br. 6, 6. veljače 1970., 1.

³⁵ »Informacija o aktualnim političkim zbivanjima«, *Glas Podravine*, br. 47, 20. studenoga 1970., 2.

³⁶ Više o mišljenjima učenika koprivničkih srednjih škola i radnika o radu SK Koprivnica, pogledati: »Što nas u SK (ne)privlači?«, *Glas Podravine*, br. 24, 18. lipnja 1971., 8.

³⁷ V. KUZEL, »Na komisiji OK SK o brisanju članstva iz SK 314 članova«, *Glas Podravine*, br. 6., 12. veljače 1971., 1–2.

³⁸ Održana druga sjednica Radničke konferencije »Podravke« Podrška ustavnim promjenama«, *Glas Podravine*, br. 13., 2. travnja 1971., 2. str.

³⁹ »P. Pirker na Kalniku«, *Glas Podravine*, br. 13., 2. travnja 1971., str. 3., »Određen datum proslave u Mičetinskom jarku, Proslava 13. lipnja, očekuje se dolazak Pere Pirkerâ«, *Glas Podravine*, br. 14., 9. travnja 1971., str. 2., »Dr. Savka Dabčević-Kučar u »Podravki«, *Glas Podravine*, br. 15., 16. travnja 1971., str. 1., »Pero Pirker u Đurđevcu«, *Glas Podravine*, br. 23., 11. lipnja 1971., str. 3., »Svečano proslavljena obljetnica ustanka u Mičetinskom jarku«, *Glas Podravine*, br. 24., 18. lipnja 1971., str. 1.

⁴⁰ »Još jednom podrška«, *Glas Podravine*, br. 17–18., 30. travnja 1971., str. 1.

⁴¹ Isto, 1.

uočiti, no zna se da je ispravno onako kako je tražio Tito.⁴² Očigledno je da jedini ispravan put je Titov, a bitno je samo slijediti njegove riječi ako se želi participirati u sustavu.

Nositelji podrške bili su Općinska konferencija SSRN i Općinsko vijeće Saveza sindikata (OV SS). Posvjedočenje potpore navodi se broj održanih skupova u 29 sela i 21 radnoj organizaciji s preko 4000 ljudi. Jednoglasno su prihvaćeni 35. i 36. ustavni amandman s prijedlozima konstituiranja Predsjedništva SFRJ i ponovnog izbora Tita za predsjednika Republike uz to da bude doživotno na toj funkciji.⁴³ Ivica Grgić, sekretar OK SKH Koprivnice, tvrdi da ne može biti samo podrška promjenama, već trebaju biti akcije koje će dovesti do cilja, te da svi trebaju preispitati svoje ponašanje i aktivnosti u duhu bržega ostvarenja.⁴⁴ Uz političare, i partizanski su borci dali opću podršku zaključcima X. sjednice i XVII. sjednici Predsjedništva CK SK Jugoslavije.⁴⁵

Podršku promjenama dao je i Jure Bilić, sekretar IK CK SKH koji će biti u društvu s Pavlom Gažijem, Stjepanom Kapustom na IX. Susretu mladih Hrvatske u Koprivnici 11. lipnja 1971. Bilić naglašava da dolaze krupne promjene u državi koje trebaju donijeti cjelovito ostvarenje tekovina revolucija, što u prvom redu znači – sloboda i suverenitet svih naroda u Jugoslaviji – a hvaljenje s velikanima iz prošlosti ima pravo svaki narod. »Savez komunista je najpozvaniji da predvodi hrvatski narod u borbi za ostvarenje potpunog suvereniteta. On je taj koji treba nositi visoko nacionalni barjak s crvenom zvijezdom, jer ako ga on neće – nosit će ga netko drugi, ali bez zvijezde.«, zaključio je Bilić svoj govor.⁴⁶ U lipnju je koprivnički kraj posjetio Pero Pirker, koji je u govoru istaknuo da »su u zabludi oni koji ističu da jačanje državnosti republika znači slabljenje Jugoslavije. Naprotiv, Jugoslavija može biti jača samo ako je jak svaki njen dio«.⁴⁷ On navodi da nasjedanje hrvatskim šovinistima koji govore da Hrvatska nikad neće imati svoju državnost, ili s druge strane srpskim da su Srbi ugroženi te da svatko ima pravo na nacionalni osjećaj jer on nije suprotan socijalizmu, a socijalizma nema bez nacionalne ravnopravnosti. Pozivanje na zauzimanje jasnoga smjera nakon X. sjednice CK SKH trebalo je biti bez ziheraštva.⁴⁸

Poseban zadatak OK SK Koprivnice bio je prijem novih članova u SK.⁴⁹ Ubrzo su primljeni novi članovi u SK. U Domu JNA svečano su uručene knjižice novoprimljenim članovima u organizaciji SK. Uručenje knjižica i pozdravljanje prisutnih obavio je Ante Josipović, član IK CK SKH. Njih 50 dobilo je članske knjižice. U prvih pet mjeseci 1971. primljeno je 70 novih članova koprivničke komune, što je bilo više nego za vrijeme cijele 1970. Od toga je najviše primljeno u Podravku, njih 29, zatim 17 u srednjim školama i 11 radnika koji su nalaze na odsluženju vojnoga roka.⁵⁰ Kasnije će se isticati nezainteresiranost, neznanje i neaktivnost u omladinskim organizacijama, kao recimo da ne znaju tko je predsjednik Tvorničke konferencije i da je pojedincima samo cilj doći do crvene partijske knjižice te će političko vodstvo poduzimati prijedloge i mjere za poticanje dokazanosti mlađih članova.⁵¹

U nastupajućim mjesecima najviše se pisalo o dolasku Tita. Bit će nekoliko brojeva najave, zatim opširno izvanredno izdanje *Glasa Podravine* koje će izaći 7. rujna te dojmovi nakon odlaska.⁵² Opširni

⁴² Pavle GAŽI, »Slijedimo Titove riječi«, *Glas Podravine*, br. 19., 14. svibnja 1971., 2.

⁴³ »Opća podrška«, *Glas Podravine*, br. 20, 20. svibnja 1971., 1.

⁴⁴ »Ne samo podrška...«, *Glas Podravine*, br. 21, 28. svibnja 1971., 2.

⁴⁵ »Borci aktivni«, *Glas Podravine*, br. 22, 4. lipnja 1971., 2.

⁴⁶ »Svatko ima pravo da se diči prošlošću«, *Glas Podravine*, br. 23, 11. lipnja 1971., 1–2.

⁴⁷ Dragan DESNICA, »Pero Pirker: Novim promjenama samo uvjeti za brži razvoj«, *Glas Podravine*, br. 24, 18. lipnja 1971., 2.

⁴⁸ Isto, 2.

⁴⁹ »Sagledavanje grešaka – bolji rad«, *Glas Podravine*, br. 26, 2. srpnja 1971., 2.

⁵⁰ »Svečano urečene knjižice SK«, *Glas Podravine*, br. 28, 16. srpnja 1971., 1.

⁵¹ B. PEROŠ, »Smjena rukovodilaca«, *Glas Podravine*, br. 42, 29. listopada 1971., 3.

⁵² »Dolazi nam drug Tito!«, *Glas Podravine*, br. 29, 23. srpnja 1971., 1.; »Na ponovnom izboru za Predsjednika Republike među prvima drugu Titu su upućene i čestitke iz Koprivnice od kolektiva Podravke«, *Glas Podravine*, br. 30., 6. kolovoza 1971., 1.; Posjeta – do kraja godine«, *Glas Podravine*, br. 30, 6. kolovoza 1971., 1.; »Dolazi nam Tito«, *Glas Podravine*, br. 34, 2. rujna 1971., 1.

izvještaji veličanja Tita bit će neizostavan kao i najave dolaska.⁵³ Ljudi se pozivaju da masovno izađu 10. rujna 1971. na ulice grada Koprivnice. Zatim je slijedilo niz afirmativnih vijesti i naslova o Titu koju iskazuju stanovnici Koprivnice koje glase: *Neprospavana noć*, *Susreti u Kumrovcu*, *Bio sam Titov gost...*⁵⁴ Tito je s Jovankom stigao u Koprivnicu 10. rujna sa širokom delegacijom: Savkom Dabčević-Kučar, Jakovom Blaževićem, Vladimirom Bakarićem, Mikom Tripalom, Đurom Kladarinom, Perom Pirkerom, Josipom Đerđom, Dragutinom Haramijom, Stjepanom Ivićem, Milutinom Baltićem, Ivanom Šiblom, general-pukovnikom Đokom Jovanićem i dr.⁵⁵ Tito se tada izjašnjavao o liberalizaciji države⁵⁶, no valja naglasiti da se osvrnuo na svoj nekadašnji govor o klasnoj borbi, u kojem ističe da je izrazio čuđenje oko toga kada su ga pitali imali još klasnoga neprijatelja te da mu je nevjerojatno kako se misli da su se preko noći preodgojili i da ih se nadvladalo. Zato treba, tvrdi Tito, biti budan jer će jednog dana klasni neprijatelj ponovno dići glavu, a zadnjih nekoliko godina počeo je ponovno da rovari na razne načine na zakamuflirani način te uspijeva zavarati određeni broj stanovništva. Tito podvlači da se klasni neprijatelj oblači u demokratsko ruho.⁵⁷ Krenula su apokrifna laskanja od domaćina i gostiju, pa je tako Tito naveo da je vidio mnogo tvornica u zemlji i inozemstvu, no da od Podravke nema veće osim u Japanu.⁵⁸ Nakon povratka u Zagreb, održana je zdravica u hotelu Esplanade, a 15. rujna 1971. Tito izjavljuje, nakon dočeka, da se uvjerio da u Hrvatskoj nema nacionalizma.⁵⁹

U tijeku priprema za Titov dolazak u Koprivnicu izlazi članak samo na jednom mjestu i u jednom broju o isključenju Marka Veselice i Šime Đodana iz članstva SK, pri čemu se ogradilo od rukovodstva studentskih organizacija Zagreba i SR Hrvatske. U organizaciji OK SK i Saveza omladine, u kojem su prisustvovali predstavnici društveno-političkoga i gospodarskoga života koprivničke komune na sastanku studenata 28. kolovoza 1971. donesena je podrška toj odluci. Ivica Grgić je istaknuo da je politička situacija na području koprivničke komune dobra te da nisu zabilježeni nikakvi šovinistički ispadi, a da je potrebno upoznati studente s najnovijim zbivanjima i previranjima u studentskim organizacijama u Hrvatskoj. Jelica Radojčević, članica IK SKH, progovorila je o isključenju Veselice i Đodana te da se radi upravo o onim osobama koje razvijaju nacionalizam i šovinizam i rade na razbijanju jedinstva naroda i zemlje. Stajališta i snage u Hrvatskoj koje nude Hrvatsku bez Jugoslavije nisu bila prihvatljiva.⁶⁰ Spomena ni osvrta članaka o isključenju navedenoga dvojca više ni nema, kako u *Glasi Podravine*, tako ni u arhivskomu gradivu.

Politička i društvena gibanja se dalje mogu pratiti putem *Glasi Podravine* koji izvještava o događajima u Zagrebu, iako to čini vrlo rijetko, pa se tako navodi da je 5. i 6. studenoga održana XXII. sjednica CK SKH u kojoj se raspravljalo o društveno-ekonomskim i političkim prilikama u SR Hrvatskoj, a Savka Dabčević-Kučar podnijela je referat da SKH ostaje na čelu revolucionarnoga preobražaja društva

⁵³ »Narodu Podravine, Kalnika i Bilogore«, *Glas Podravine*, br. 35., 7. rujna 1971., 1.

⁵⁴ Isto, 1.

⁵⁵ Kasnije u Zapisniku od 6. prosinca 1971. godine bit će predloženo na Skupštini općine Koprivnica rebalans proračuna te da se »usvoji zaključak da se odustane od primjene navedene Odluke o izmjeni i dopuni Odluke o doprinosima i porezima građana kako bi se omogućilo korištenje sredstava iz posebne rezerve za obaveze koje su u ovoj godini nastale, a izazvane su boravkom i dočekom predsjednika Tita u našem gradu«. HR-DAVŽ-ASC-KC-867, Prilozi uz zapisnik s VII. zajedničke sjednice obaju vijeća Skupštine općine Koprivnica, SO Koprivnica, održane 6. prosinca 1971., Zapisnik od 6. prosinca 1971., 2. Sjednica se zapravo održala 26. studenoga 1971.

⁵⁶ Jova ROJČEVIĆ, Željko PAZIĆ, »Politički problemi manji od ekonomskih«, *Glas Podravine*, br. 36., 17. rujna 1971., 5.

⁵⁷ Isto, 5.

⁵⁸ Ž. PAZIĆ, »Još ću navratiti«, *Glas Podravine*, br. 37, 24. rujna 1971., 3.

⁵⁹ Božidar NOVAK, »Hrvatski politički vrh i sloboda misli i novinstva u Hrvatskom proljeću«, *Hrvatska i Hrvatsko proljeće 1971.*, *Zbornik radova* (ur. Igor Zidić), Matica hrvatska, Zagreb, 2012., 167.; »Tito: Mi se nećemo svađati«, *Glas Podravine*, br. 37, 24. rujna 1971., 3.

⁶⁰ »Jelica Radojčević koprivničkim studentima: Nema afirmacije i slobode čovjeka koju nude šovinsti«, *Glas Podravine*, br. 34, 3. rujna 1971., 1–2.

i odnosa koji se mijenjaju.⁶¹ U daljnjem isticanju i davanju nedjeljive podrške istakao se Pavle Gaži, pri čemu ističe u svom govoru: »U Podravini i susjednom području nemamo tzv. ekscese, a niti ozbiljnijeg pokreta na antisamoupravnom kursu. Ponekad se to tumači mlakošću i apolitičnošću Saveza komunista i radnih ljudi, a ponekad samozadovoljnim i lažnim utiskom da kod nas nema u stvari latentnih konflikata i problema koji bi mogli ugroziti nacionalne odnosa ili postojeću gospodarsku stabilnost. Mislim da nije točna ni jedna ni druga tvrdnja. I nama su pojedinci nudili političke ekscese i željelo nas u prvom redu nacionalno 'probuditi'. Hrvate, naravno, na antisrpskoj i antijugoslavenskoj osnovi, a Srbe na tobožnjoj zapostavljenosti i ugroženosti od nove suverene hrvatske državnosti. Rekao bih isto tako da naše područje nije samo po sebi to jer zbog nekih manjih karakteristika, imuno protiv neprijateljskih pojava. Ono je istovremeno dovoljno nerazvijeno da pruža priliku da se takvo stanje sve više počne optuživati rukovodstvo ove republike. (...) Da je ovakvo raspoloženje naroda naše regije nije fraza i parola, dokaz je nedavni veličanstveni i spontani doček predsjednika Tita«⁶². Davanje podrške Titu bilo je neupitno, a doček predsjednika Tita u Koprivnicu je mjerilo za raspoloženje naroda, odnosno da se ne skreće puta, već se usko podržavaju odluke. U idućim tekstovima *Glasa Podravine*, točnije u prosincu, bit će vidljiva promjena pri čemu se u naslovima i sadržaju teksta ne daje samo podrška CK SKH, već Titu i Predsjedništvu SKJ. Prvi primjeri su radnici Podravke⁶³, a kasnije će biti savezi boraca i rezerve vojnih starješina⁶⁴, pa istaknute ličnosti koprivničkoga kraja, kao što je sâm Pavle Gaži.

O studentskomu štrajku iz Zagreba koji je počeo 22. studenoga 1971. u Zagrebu⁶⁵ nema niti jedne vijesti, kao niti rasprave u Skupštini općine Koprivnica. U trenutku kada se političke postavke preokrenu u Zagrebu, doći će do zaokreta i u koprivničkim novinama. Prosječnomu čitatelju neće biti najjasnije što se događa, ako samo čita tadašnje novine, s obzirom na stilski uvijene i logički neodređene govore te kratke i nedorečene izvještaje. U *Glasi Podravine* 10. prosinca 1971. izlazi članak pod naslovom »Ponašali smo se kao da kritike nije bilo«. Ovo je prvi reverzni članak u kojem se sadržaj jasno ističe protiv tadašnjega smjera i stavova politike rukovodstva CK SKH. U govoru je posve vidljiv snishodljiv ton Vladimira Bakarića prema Josipu Brozu, odnosno prijekorni ton prema postupcima rukovodstva CK SKH. Najgore od svega, kako navodi Bakarić, je to što Tito decidirano rekao da iza ovakve politike neće stajati i da to trebaju znati i SK i cjelokupna javnost Jugoslavije. Iz Bakarićevoga neautoriziranoga izlaganja, kako prenosi *Glas Podravine*, prenosi da je Tito odaslao tri stvari pred CK SKH i to: (I.) osuda jednog općeg nacionalnog pokreta, (II.) problem nacionalizma u Hrvatskoj i (III.) stanje u CK SKH.⁶⁶ Nakon Bakarića, slijedi obrat Pavle Gažija, pa potom ostaloga političkoga vodstva Koprivnice. Iz Gažijeva govora vidljivo je da su određeni pojedinci znali i prije Titova prozivanja da smjer politike koju vodi CK SKH nije dobar te da su se držali ravnodušno. Postavlja se pitanje da li je to naknadno tumačenje događaja pa dodatno podilaženje političkomu vrhu ili je ipak znao da postoje određeni zaključci X. sjednice, kako i sâm kaže. Ako je Gaži znao, zašto nije reagirao prije? Zaključak je jednostavan: prati se aksiomska linija Tita, CK SKJ i CK SKH dok pluralizma mišljenja nema.⁶⁷

Nakon održane XXIII. sjednice CK SKH nova predsjednica CK SKH postaje Milka Planinc. U samo četiri rečenice dân je pregled promjena.⁶⁸ U izvještaju nema objašnjena zašto, odnosno kako, već da je

⁶¹ I.Č., »Podrška CK SKH«, *Glas Podravine*, br. 44, 12. studenoga 1971., 2.

⁶² Isto, 2.

⁶³ »Podrška Titu i Predsjedništvu SKJ«, *Glas Podravine*, br. 48., 10. prosinca 1971., 2.

⁶⁴ S.V., »Borci uz Tita«, *Glas Podravine*, br. 50., 24. prosinca 1971., 1.

⁶⁵ B. NOVAK, »Hrvatski politički vrh...«, 172.

⁶⁶ »Dr. Vladimir Bakarić: Ponašali smo se kao da kritike nije bilo«, *Glas Podravine*, br. 48., 10. prosinca 1971., 3.

⁶⁷ »Inž. Pavle Gaži: Za principe amandmana«, *Glas Podravine*, br. 48., 10. prosinca 1971., 3.

⁶⁸ Sličan način djelovanja što se tiče sažetog izvještaja ostavke čelnih osoba CK SKH bio je i u gospićkome kraju u *Ličkim novinama*: »Svim je brzojavima i pismima bilo zajedničko traženje i najava obračuna s neprijateljima unutar lokalne zajednice. Ličke su novine tek na preposljednjoj stranici toga broja donijele kratku vijest s XXIII. sjednice CK SKH o ostavkama vodstva CK SKH.« Ivica MATAIJA i Sanja VRCIĆ-MATAIJA, »Hrvatsko proljeće u Gospiću«, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, vol. 62 (2020), 425. Ovo ne treba čuditi s obzirom da prozivke lokalnih sredina od istaknutih osoba iz vrha vlasti te preslika gotovo identičnim naslovima i sadržajima bile su daljnje opisivanja primjenjive u većini lokalnih medijima, a pogotovo

završio rad XXIII. plenuma CK SKH, na kojem je dana puna podrška XXI. sjednice Predsjedništva SKJ i da je dana puna podrška Titu na sjednicama, pri čemu je došlo do kadrovskih promjena u CK SKH.⁶⁹ Nakon kratkoga izvještaja na prvoj stranici, slijede na drugoj i trećoj stranici uobičajeni zapisi govora istaknutoga lokalnoga političkoga vodstva. Potvrda puke propisnosti daje se i na sjednicama OK SKH Koprivnica pri čemu se pruža puna podrška riječima drugu Titu i zaključcima XXI. sjednice Predsjedništva SKJ. Nakon ovoga započelo je javno prozivanje odgovornih za nastalu situaciju. Stjepan Ivaniš, član OK SK, naglašava da je CK SK imao puno povjerenje članova SK, ali da je to povjerenje izigrao te utvrđuje da snosi punu odgovornost za svoje djelovanje. Predsjednik Međuopćinske konferencije SK za bilogorsko-podravsku regiju Josip Bukovačan ističe da je odgovornost ne može biti jednaka za sve, dok za nastalu situaciju ne mogu jednako odgovarati član općinskoga komiteta SK kao i njegov tajnik.⁷⁰ Ivan Povijač, predsjednik Općinske konferencije SK, nadodao je da se u zaključcima sjednice utvrdi stupanj političke odgovornosti predsjednika CK SKH i sekretara IK CK SKH te da se na temelju spoznaja i ocjene njihovih grešaka u radu u smjeru i ostvarenja politike donesu i shodne kazne. Uz njih, traži se u zaključcima stupanj odgovornosti i ostalih članova CK SKH i IK CK SKH te da ih kazni. Na kraju, traži se ocjena političkoga stanja koprivničkoga kraja te da se učvrsti stanje i razrade planovi za iduće razdoblje. Potom su materijali provedeni u svim organizacijama SK na koprivničkom području.⁷¹ Pavle Gaži tako je sudjelovao i na radu XXIII. plenumu SKH, koji smiruje situaciju s porukom da »nema mjesta nikakvom revanšizmu i dijeljenje ljude na tzv. pobijeđene i pobjednike«.⁷² Osim davanja podrške jedinstvu zaključcima XXI. sjednice Predsjedništva SKJ i Titu, uvidjelo se gdje bi događaji odmakli da nije intervenirao drug Tito, smatrao je Gaži, te zato treba početi raditi konkretno u borbi protiv svih devijacija, pojava izljeva kavanskog i birtaškog (*Sic!*) šovinizma. Gaži se ujedno osvrće da je jednaka osuda kako velikohrvatskoga, tako i velikosrpskoga šovinizma, dok se nada da će u Koprivnici milicija spriječiti takve i slične pojave.⁷³

S druge strane, nekonvencionalan obrat dogodio se oko MH u Koprivnici gdje se tek 24. prosinca 1971. raspravlja oko njezinoga djelovanja te se ističe da se u svomu radu ogranak nije kompromitirao i da u redovima organizacije nije zabilježen niti jedan slučaj političkoga istupa protivnoga partiji. Tadašnji predsjednik Ogranaka Aleksandar Vrančić ocijenio je da je Ogranak samo izvršavao zacrtani program kulturne aktivnosti. Unatoč tome, članovi ogranaka koji su ujedno i članovi SK, odlučili su napustiti redove MH. Vrančić je ponudio objašnjenje da se radi o partijskoj stezi s obzirom na to da su poslušane Titove riječi da članovima SK nije mjesto u MH, a ne zbog toga što se ogranak unižavao.⁷⁴ Unatoč Vrančićevoj zaštiti, u zadnjem broju *Glasa Podravine* koji će prenijeti zaključke sjednice Predsjedništva Općinske konferencije SSRN, 22. prosinca 1971., *de facto* će stići presuda Ogranaku MH u Koprivnici. Naime, bit će najavljeno da će ogranak prestati s radom pri čemu će osim članova SK istupiti i članovi Upravnoga odbora.⁷⁵

U zadnjem broju 1971. istaknuta je Povijačeva izjava da su se tzv. antisamoupravni, nacionalistički i šovinistički ekscesi svodili samo na one u gostionicama pod utjecajem alkohola i pojedinačnim sluča-

je jasno vidljivo nakon XXI. sjednice Predsjedništva CK SKJ u Karađorđevu. Vidjeti više: Martina KONJEVIĆ-MOŽANIĆ i Magdalena NAJBAR-AGIČIĆ, »Varaždinske vijesti od 1945. do 1990. godine«, *Podravina*, vol. 17, br. 34 (2018), 181–183. Zato treba uzeti s velikom dozom opreza kada Božidar Novak u već citiranom članku »Hrvatski politički vrh i sloboda misli i novinstva u Hrvatskom proljeću« prenosi da je tiskana informacija da je u raznim lokalnim medijima i radiostanicama došlo do prodora kontrarevolucije pozivajući se na 72. broj »Tribine«, biltena Socijalističkog saveza Hrvatske od 25. prosinca 1971.

⁶⁹ »Milka Planinc novi predsjednik CK SKH«, *Glas Podravine*, br. 49, 17. prosinca 1971., 1.

⁷⁰ J.R., »Odgovornost nije jednaka za sve«, *Glas Podravine*, br. 49, 17. prosinca 1971., 1.

⁷¹ Isto, 3.

⁷² »Nema sada mjesta revanšizmu«, *Glas Podravine*, br. 49, 17. prosinca 1971., 3.

⁷³ Isto, 3.

⁷⁴ V. KUZEL, »Komunisti napuštaju Maticu hrvatsku«, *Glas Podravine*, godina XXVI, br. 50, 24. prosinca 1971., 1.

⁷⁵ Dragan DESNICA, »Sjednica Općinske konferencije SK Koprivnica, Politička situacija - zadovoljavajuća«, *Glas Podravine*, br. 51, 31. prosinca 1971., 2. U Arhivskomu sabirnomu centru Koprivnica o tome nema relevantnih dokumenata.

jevima.⁷⁶ Već navedeni Ivan Grgić istaknuo je da je politički smjer komunista bio ispravan te da se stav o nacionalizmu i ostalim pojavama nije ni promijenio jer je bio na pravoj liniji. Iako je procijenio da je bio ispravan politički smjer komunista koprivničke komune svejedno je ponudio svoju ostavku na položaju sekretara Komiteta.⁷⁷ U ocjeni političke situacije dao je mišljenje Josip Bukovčan, koji je sudjelovao na XXIV. sjednici CK SKH, da su se komunisti i ostali radni ljudi brzo obračunali s izgređnicima te da zato i nema ostavki na koprivničkom kraju te da se zamjera onim ljudima koji se nisu energičnije suprotstavili negativnim pojavama.⁷⁸ Prokazivanja u maniri antičkih sikofanata bit će sastavni cilj djelovanja, pa će tako i Glišo Popović postaviti pitanje o negativnom djelovanju lista *Susreti*, u kojem je prozvan Tomislav Brinc, predsjednik Općinske konferencije SK omladine Koprivnice. Upravo će koprivnički novinar Tomislav Brinc ostati bez posla zbog svoga djelovanja, kao što će se i list *Susreti* ugasiti, uz izgovor financijskih poteškoća za daljnje tiskanje. Ocjenu lista *Podravina* dao je Stjepan Kapusta da je dobar, ali da se time ne mora biti zadovoljno, dok *Susreti*, prema njemu, nisu bili na nacionalističkoj zaravanku, ali je znalo biti nacionalističkih i internacionalističkih članaka, pa i pornografije. Samim time nisu na misaonom pravcu SK.⁷⁹

PREVRTLJVI POLITIČKI KRIMINALITET

O suđenjima u Zagrebu neće biti spomena, već će se kroz skupštinu općine Koprivnice kazivati o tzv. političkomu kriminalu u Koprivnici te će to biti najvažnija tema u prvomu tromjesečju 1972. U *Glasu Podravine* više je puta istaknuto da nije bilo organiziranih nacionalističkih, šovinističkih i separatističkih istupa, kao na područjima nekih drugih općina u Hrvatskoj. Također, naglašavalo se da je potrebno najoštrije obračunati se s onima koji su izazivali izgrede⁸⁰, a članovi Saveza udruženja boraca i rezervnih vojnih starješina svesrdno su podržali.⁸¹ Bit će, dakako, ustrajno i obostrano podržavanje Partije i vojske.

Prvotno je tijekom 1971. bilo 13 optuženih osoba, od čega je pet bilo osuđujuće, jedna oslobađajuća, a nad jednom optužbom podnijela se žalba. Od 12 optuženih devet ih je bilo u alkoholiziranome stanju. Statistički podatci o mjestu stanovanja navode da je jedanaest počinitelja dolazilo sa sela, a ostalih dvoje s područja grada, i to od osoba zaposlenih na privremenom radu u iseljeništvu. Kada se razmatra nacionalna struktura, zapisano je da se radilo o deset Hrvata, dva Srbina i jednom Muslimanu, s time da je prvotno bilo 11 Hrvata pa je rukom ispravljeno na deset Hrvata i nadodan jedan Musliman. S druge strane, od 13 osoba njih četiri radnika su zaposleni u zemlji, četiri zemljoradnika, jedan je nezaposlen, dvojica su zaposleni u inozemstvu, jedan umirovljenik te jedan student.⁸² Postavlja se pitanje: kako je kasnije došlo do izmjene broja s 13 na 42? Naime, radilo o izvještajima od 15. veljače 1971. kada se govori o brojki 13, a već deset dana kasnije, točnije 25. veljače 1972., brojka se povisuje na 42. Primjere, u izvještajima će se kasnije spominjati učenik, a neće biti riječi o studentu, kako je ovdje navedeno. Životno je i logično nemoguće da je u deset dana tijekom veljače osoba postala od učenika do studenta, pogotovo ne u to doba godine. Podaci su u najmanju ruku pitijski kada se navodi da je od 1. siječnja 1971. do 30. studeni 1971. optuženo pet osoba za kaznena djela, dok je u zadnjih mjesec dana (1. prosinca 1971. – 31. prosinca 1971.) optuženo preostalih osam osoba za kazneno djelo. Najveći broj optuženih, njih 12, bilo je zbog vrijeđanja nacionalne netrpeljivosti, ali i prijepora oko imovinske prirode.

⁷⁶ Dragan DESNICA, »Stav ostaje isti!«, *Glas Podravine*, br. 51, 31. prosinca 1971., 2.

⁷⁷ Dragan DESNICA, »Sjednica Općinske konferencije SK Koprivnica, Politička situacija - zadovoljavajuća«, *Glas Podravine*, br. 51, 31. prosinca 1971., 4.

⁷⁸ J.R., »Ocjena političkih akcija«, *Glas Podravine*, br. 51, 31. prosinca 1971., 3.

⁷⁹ Dragan DESNICA, »Sjednica Općinske konferencije SK Koprivnica, Politička situacija - zadovoljavajuća«, *Glas Podravine*, br. 51, 31. prosinca 1971., 2.

⁸⁰ »Nije bilo organiziranih pojava«, *Glas Podravine*, br. 3, 21. siječnja 1972., 1.

⁸¹ D., »Najoštrije s nacionalizmom«, *Glas Podravine*, br. 3, 21. siječnja 1972., 1.

⁸² HR-DAVŽ-ASC-KC-867, Zapisnik sa IV. zajedničke sjednice 1972. (lipnja), Općinsko javno tužilaštvo Koprivnica, Skupštini Općine Koprivnica, [Izvještaj o političkom kriminalitetu za 1971. godinu], br. KTR-27/72, 15. veljače 1972., 4.

Za vrijeme političkih delikata, reagirale su prisutne osobe te su sprječavali negativno ponašanje.⁸³ Milan Bodinovac potpisuje izvještaj u kojem navodi da su na svim drugim područjima prekršaji takve vrste bili veći, posebno u odnosu 1971. prema 1970.⁸⁴ Intervencijom milicije i pravosuđa spriječena su pojedinačna istupanja s nacionalističkih pozicija.⁸⁵

U zapisniku od 25. veljače 1972. na općinskoj sjednici Ivica Grgić istaknuo je da je vršenje pravovremene intervencije jedan od razloga zašto je koprivničko područje jedno od najčišćih što se tiče prodora nacionalizma i šovinizma. Nakon njega, naglasio je Miloš Milošević, predsjednik Općinskog vijeća iz Malih Grabičana, da su poduzete mjere na mjestu, no da bi trebalo oštrije nastupiti protiv pojedinaca koji su unijeli mržnju i razdor.⁸⁶ Zapisnici Općinske skupštine uvelike približavaju povijesnu sliku Koprivnice tijekom Hrvatskoga proljeća. Zapisnik od 25. veljače 1972. donosi najbogatije podatke o prethodnim događanjima te se saznaje da je prvi pokušaj prodora nacionalista na koprivničko područje uslijedilo za vrijeme simpozija *Naivni 70*, koji se održao u ljeto 1970. Nadalje, dokumentirano je da su od travnja 1972. godine neprijateljski elementi, kako je okarakterizirano hrvatsko iseljništvo u Kanadi i Njemačkoj, počeli s ubacivanjem promidžbenoga materijala te se izazivala nacionalna netrpeljivost na zabavama, dok je najpoznatiji ispad obračun braće Kanižaj s konobarima u Hotelu Podravka i slučaj Grgić.⁸⁷ Optužnica broj KT-91/73 na Općinskom sudu u Koprivnici bila je protiv Dragutina Grgića, sina Antuna, inženjera poljoprivrede iz Koprivnice. U optužnici je stajalo da je neutvrđenog dana mjeseca rujna 1971. godine u prostorijama Društvenoga doma u Đelekovcu pred Ivanom Maltarićem, tajnikom mjesne zajednice Đelekovec, govorio: »Danas je Djelekovac vrlo pasivan, a pogotovo Udruženje boraca NOR-a, a morali bi dati pismenu podršku CK SKH na čelu sa Savkom Dabčević-Kučar, jer je Djelekovac u toku diktature stare Jugoslavije slao takve proteste u Beograd, a danas se ništa ne poduzima niti se rukovodstvu CK SKH daje podrška, u mom kraju je narod siromašan, a porezi su za vrijeme stare Jugoslavije bili veliki, na vlasti su bili Srbi i narod je za te poreze morao sve davati, zaposlenju nije bilo i tako je došlo do netrpeljivosti između Hrvata i Srba. Dolaskom na vlast Pavelića većina ljudi iz mog kraja su otišli u ustaše. U tom ratu su izgubili, a nakon toga opet su Srbi prihvatili vlast i došli na položaje, zaposlenja nije bilo, a ljudi ga nisu mogli ni dobiti, jer su dobivali odgovore da su ustaše. Takova vlast nije dobra, a to možeš vidjeti i sada u Koprivnici od Komiteta pa kroz ustanove većinom su na položaju Srbi«. ⁸⁸ Ovime je izazvao netrpeljivost, pa je samim time počinio kazneno djelo protiv naroda i države, označeno i kažnjivo po čl. 119. st. 3. Kaznenoga zakona. Navedeni i slični incidenti bit će zavedeni kao kaznena djela političkoga kriminaliteta.

Koliko je koprivničko vodstvo ostalo odano Titu svjedoči i činjenica što nakon prozivke generala Bobetka, da oni iz Zagreba ne gledaju previše dobro na situaciju u Koprivnici, Stjepan Kapusta opravda se Bobetku tako da ne dižu nacionalne zastave i grbove i da je to istina, no da će se Tita informirati o pravom stanju stvari, kao što je bilo i učinjeno.⁸⁹ S druge strane, više puta je isticano da nije bilo »organiziranih nacionalističkih akcija niti manifestacija, ali je bilo pokušaja sa strane pojedinačnih istupanja

⁸³ HR-DAVŽ-ASC-KC-867, Zapisnik sa IV. zajedničke sjednice 1972. (lipnja), Općinsko javno tužilaštvo Koprivnica, Skupštini Općine Koprivnica, [Izvjestaj o političkom kriminalitetu za 1971. godinu], br. KTR-27/72, 15. veljače 1972., 5–7.

⁸⁴ HR-DAVŽ-ASC-KC-867, Zapisnik sa IV. zajedničke sjednice 1972. (lipnja), Izvještaj Općinskog suca za prekršaje Koprivnica o postupcima zbog prekršaja iz članka 2. točka 2 ZOP-a protiv javnog reda i mira, 1–3.

⁸⁵ S. VADLA, »Neprijatelj nije uspio«, *Glas Podravine*, br. 9, 3. ožujka 1972., 2.

⁸⁶ HR-DAVŽ-ASC-KC-867, Zapisnik sa IV. zajedničke sjednice 1972. (lipnja), I. zajednička sjednica obaju vijeća Skupštine općine Koprivnica, Zapisnik od 25. veljače 1972., Koprivnica, 6–7.

⁸⁷ HR-DAVŽ-ASC-KC-867, Zapisnik sa IV. zajedničke sjednice 1972. (lipnja), Rasprava o provođenju Zaključaka XXI. sjednice Predsjedništva SKJ i XXIII. sjednice CK SKH, Koprivnica, 25. veljače 1972., 2.

⁸⁸ HR-DAVŽ-ASC-KC-867, Zapisnik sa I. zajedničke sjednice 1972. (veljače), Općinsko javno tužilaštvo Koprivnica, Skupštini Općine Koprivnica [Informacija o poduzetim mjerama Općinskog javnog tužilaštva u Koprivnici za srpanj, kolovoz i rujan mjesec 1973.], 8. listopada 1973., 2.

⁸⁹ HR-DAVŽ-ASC-KC-867, Zapisnik sa IV. zajedničke sjednice 1972. (lipnja), Rasprava o provođenju Zaključaka XXI. sjednice Predsjedništva SKJ i XXIII. sjednice CK SKH, Koprivnica, 25. veljače 1972., 3.

s nacionalističkih pozicija, što je spriječeno odlučnom intervencijom organa gonjena i pravosudnih organa«. ⁹⁰ Isti sadržaj zapisnika nekada je i doslovno prenesen u *Glasi Podravine*.

Stanica javne sigurnosti potvrđuje da nije bilo organizirane kontrarevolucionarne djelatnosti. ⁹¹ Naime, evidentiralo se 42 neprijateljska istupa, a 23 osobe su svojim neprijateljskim istupima počinile 25 kaznenih djela, a od toga 20 kaznenih djela (čl. 119, st. 3 KZ) izazivanja nacionalne mržnje i razdora i 5 kaznenih djela (čl. 174 KZ) povreda ugleda države njenih organa i predstavnika. Stanica javne sigurnosti podnijela je prijave i to prema nadležnosti Općinskom javnom tužiteljstvu. U zapisniku se dalje navodi da je protiv 20 osoba podnesene prijave sucu za prekršaje zbog prekršaja političke prirode (čl. 2., t. 2) Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira, a među 20 osoba nalazilo se i osam osoba protiv kojih je podnesena i kaznena prijava. Za sedam osoba koje su evidentirane da su neprijateljski istupale, nisu se podnijele prijave, kako se navodi, jer se te istupe nije moglo dokumentirati. ⁹² Dakle, radilo se o zabilježena 42 neprijateljska istupa u kojem su sudjelovale 42 osobe, kako je potvrđeno i u Izvješćima po poslovima suzbijanja kriminaliteta od 6. ožujka 1973. ⁹³

Primjeri individualnih incidenata bit će vrijeđanje po etničkoj pripadnosti nakon alkoholiziranja, i to i s hrvatske, i srpske strane. ⁹⁴ Napravljena je detaljna obrada o 42 neprijateljska istupa te se došlo do sljedeće društvene strukture: 21 radnik, 11 poljoprivrednika, 1 intelektualac, 1 učenik srednjih škola te 8 ostalih zanimanja. ⁹⁵ Može se primijetiti da se radi o 32 osobe koje su fizički radnici, dok je samo jedna osoba visokoobrazovana, dok se za ostale ne zna. Vidljivo je da nema niti jednoga studenta, već se nalazi na popisu jedan učenik koji pohađa srednju školu. Načelnik Pero Vajagić podnio je referat da se kroz 1971. na adrese pojedinih građana, ponajviše komunista i starih boraca, stiglo više anonimnih pisama neprijateljskoga karaktera. ⁹⁶ Naime, Sabor SR Hrvatske je 14. siječnja 1972. donio zaključke o radu nadležnih organa na suzbijanju neprijateljske djelatnosti. Posebno je tražio da su općinska i okružna javna tužilaštva dužna sustavno podnositi izvještaj o stanju političkoga kriminaliteta na svom području, pa su se koprivničke vlasti toga pridržavale. ⁹⁷

U narednom razdoblju u *Glasi Podravine* nema informacija o političkomu kriminalitetu, kao što će biti riječi na sastancima i zapisnicima OK Koprivnica. Ipak, koliko je bilo zataškavano, svjedoči i činjenica da je nepoznata osoba postavila plakate u Koprivnici s pozivom na opći štrajk za vrijeme studentskih demonstracija u Zagrebu. O ovome se može iščitati samo u Zapisniku I. sjednice Savjeta za unutrašnje poslove Skupštine općine Koprivnica od 17. veljače 1972. pri čemu će Petar Mrvoš, dva mjeseca kasnije reizabrani sudac porotnik Općinskoga suda u Koprivnici, tvrditi da se trebalo ovim događajima i pojedinačnim istupima dati više medijskoga prostora, te da ih je trebalo javno obilježivati, a kazne su trebala biti strože. ⁹⁸ Na sastanku su se složili da je pisana promidžba puno opasnija i teža nego pojedini

⁹⁰ Isto, 1.

⁹¹ Isto, 2.

⁹² HR-DAVŽ-ASC-KC-867, Zapisnik sa IV. zajedničke sjednice 1972. (lipnja), Rasprava o provođenju Zaključaka XXI. sjednice Predsjedništva SKJ i XXIII. sjednice CK SKH, Koprivnica, 25. veljače 1972., 3.

⁹³ HR-DAVŽ-ASC-KC-867, Općina Koprivnica – Stanica javne sigurnosti [Izvještaj po poslovima suzbijanja kriminaliteta za 1972. godinu], br. 03-261/1-1973., Koprivnica, 6. ožujka 1973., 14.

⁹⁴ HR-DAVŽ-ASC-KC-867, Zapisnik sa IV. zajedničke sjednice 1972. (lipnja), Općina Koprivnica – Stanica javne sigurnosti Skupštini Općine Koprivnica [Izvještaj o političkom kriminalitetu za 1971. godinu], br. 02-___/1972., Koprivnica, 23. veljače 1972., 4–6.

⁹⁵ HR-DAVŽ-ASC-KC-867, Općina Koprivnica – Stanica javne sigurnosti [Izvještaj o stanju i kretanju kriminaliteta na području općine Koprivnica u 1971. godini], Broj: 02-___/1972., Koprivnica, 10. svibnja 1972., 3.

⁹⁶ HR-DAVŽ-ASC-KC-867, Zapisnik sa IV. zajedničke sjednice 1972. (lipnja), Općina Koprivnica – Stanica javne sigurnosti, Skupštini Općine Koprivnica [Izvještaj o političkom kriminalitetu za 1971. godinu], br. 02-___/1972., Koprivnica, 23. veljače 1972., 1–6.

⁹⁷ HR-DAVŽ-ASC-KC-867, Zapisnik sa IV. zajedničke sjednice 1972. (lipnja), Općinsko javno tužilaštvo Koprivnica, Skupštini Općine Koprivnica, [Izvještaj o političkom kriminalitetu za 1971. godinu], br. KTR-27/72, Koprivnica, 15. veljače 1972., 1.

⁹⁸ HR-DAVŽ-ASC-KC-867, Općina Koprivnica, Zapisnik I. sjednice Savjeta za unutrašnje poslove Skupštine općine Koprivnica, 17. veljače 1972., 3.

istupi u gostionicama. Gaži ističe da se puno toga treba popraviti, kao što je raščišćavanje partije jer se puno upitnih elemenata unijelo, a ne smije se sada pasti na periferna pitanja kao što su vikendice, stambeni krediti, razne ulične priče, već treba prvo energično raščistiti stanje.⁹⁹ Zanimljivo je da je urednik *Glasa Podravine* u narednom broju javno spomenuo Pavla Gažija, koji ima kamion za prijevoz te se tim sredstvima nepravedno bogati, a ubire visoka primanja kao direktor Podravke. Radilo se o pričanjima ljudi čije su riječi došli do redakcije. Uz Gažija kritiziran je Stjepan Kapusta, koji radi na dva mjesta kao direktor Šumskog gospodarstva i predsjednik Skupštine Općine.¹⁰⁰ U istom broju išao je i demanti Gažija: »Svakog pojedinca koji kleveće i insinuiru, bio on komunista ili ne, treba prema pozitivnim propisima, i pozvati na odgovornost i sudsku i partijsku.«¹⁰¹

Iako se može na prvu misliti da je ovime odjek Hrvatskoga proljeća u Koprivnici svršen, izvješća za 1973. sugeriraju drugačije. Za 1972. godinu zabilježen je 51 neprijateljski istup od kojih je 48 izvršeno na području općine Koprivnica, dva u vlaku na relaciji Zagreb-Koprivnica-Virovitica, dok se jedan zbilo u SR Njemačkoj po građaninu s područja općine Koprivnica.¹⁰² Kao što je i ranije bio slučaj, nositelji neprijateljske aktivnosti istupali su pojedinačno na svim javnim mjestima, a najčešće se radilo u ugostiteljskim objektima. Svi optuženi su to činili na verbalni način, osim jednoga slučaja u kojem se radilo o paljenju partijske zastave. U izvještaju od 6. ožujka 1973. po poslovima suzbijanja kriminaliteta za 1972. godinu od strane Stanice javne sigurnosti koja podnosi Općinskom sudu piše da se radi o paljenju partijske zastave po nepoznatom izvršitelju. Incident se dogodio u Podravskoj Subotici u noći s 27. na 28. srpnja 1972. Kako se navodi, slučaj nije raščišćen.¹⁰³ U istom izvještaju će biti navedeno da je bio 51 neprijateljski istup u kojem su sudjelovale 53 osobe, a kazneno su procesuirane 22 osobe koje su počinile 14 kaznenih djela u obliku izazivanja nacionalne, rasne ili vjerske netrpeljivosti ili razdora. U 1972. zabilježena su 36 prekršajna slučaja. Iz svega proizlazi da je 1972. bilo devet više neprijateljskih istupa, a registrirano je 16 prekršaja više nego u prethodnoj godini s time što je bilo manje u obradi tri kaznena djela.¹⁰⁴ Dakle, više je neprijateljskih istupa (51) i osoba (53) bilo 1972. godine, nego 1971. (42 neprijateljska istupa i 42 osobe), kada su prosvjedi u Zagrebu obilježili godinu. Ovdje se nije radilo o starim prijestupnicima, već novima. Iz toga se može zaključiti kako opće stanje u SR Hrvatskoj, posebice Zagrebu, nije utjecao na zbivanja na koprivničkom području, koliko se radilo o »svakidašnjim« izgedima koji su obilježili praktički čitavo postojanje Titove Jugoslavije. I 1972. godine bilo je aktivno iseljeničtvo koje je slalo promidžbeni materijal određenim građanima na njihove adrese.¹⁰⁵

ZAKLJUČAK

Kada je riječ o Koprivnici za vrijeme Hrvatskoga proljeća može se reći da su vidljiva gibanja kroz čitavu 1971., što obiluje člancima u *Glasi Podravine* i zbivanjima na sjednicama OK Koprivnica. Dolaskom zagrebačke partijske jezgre u Koprivnicu, kao i Tita, grad će na trenutak postati dio republičke, odnosno savezne politike. Dolazak Tita u Koprivnicu bit će događaj godine, pogotovo kada se zbog njegovih nekoliko sati što je proveo u gradu morao krajem godine rebalansirati gradski proračun.

Može se ustanoviti da je Hrvatsko proljeće bilo potpuno obodnoga tipa, štoviše, radilo se o usputnim incidentima i to najčešće u gostionicama poslije alkoholiziranja. Tada bi se događali izljevi nacionali-

⁹⁹ Jovo ROJČEVIĆ »Ne možemo trpjeti one koji nam omalovažuju rezultate«, *Glas Podravine*, br. 45, 10. studenoga 1972., 4.

¹⁰⁰ Vladimir KUZEL, »Trebalo rješavati vlastite probleme«, *Glas Podravine*, br. 46, 17. studeni 1972., 2.

¹⁰¹ Isto, 2.

¹⁰² HR-DAVŽ-ASC-KC-867, Općina Koprivnica – Stanica javne sigurnosti [Izvještaj po poslovima suzbijanja kriminaliteta za 1972. godinu], br. 03-261/1-1973., Koprivnica, 6. ožujka 1973., 13.

¹⁰³ HR-DAVŽ-ASC-KC-867, Općina Koprivnica – Stanica javne sigurnosti [Izvještaj po poslovima suzbijanja kriminaliteta za 1972. godinu], br. 03-261/1-1973., Koprivnica, 6. ožujka 1973., 14.

¹⁰⁴ Detaljnije pogledati u: HR-DAVŽ-ASC-KC-867, Općina Koprivnica – Stanica javne sigurnosti [Izvještaj po poslovima suzbijanja kriminaliteta za 1972. godinu], br. 03-261/1-1973., Koprivnica, 6. ožujka 1973., 14.

¹⁰⁵ HR-DAVŽ-ASC-KC-867, Općina Koprivnica – Stanica javne sigurnosti [Izvještaj po poslovima suzbijanja kriminaliteta za 1972. godinu], br. 03-261/1-1973., Koprivnica, 6. ožujka 1973., 14.

stičkih uvreda. Zanimarimo li navedeno, s obzirom na to da su se slični izgredi događali i prije i poslije 1971., ostale pojave su posve zanemarive. Rasprave na sjednicama OK Koprivnica ukazuju na tzv. politički kriminalitet koji potpuno izostaje kroz prijenos vijesti u tisku. Valja primijetiti da politička vlast u Koprivnici, kao i uredništvo novina potpune prate naredbe iz središta političke moći. Podržavat će X. sjednicu CK SKH, a kasnije će se samo pridružiti CK SKJ i Titu s osudom političkoga vrha CK SKH. Kada se dogode tektonska mimoilaženja vodstva gornjih političkih subjekata, zauzet će se linija bratstva i jedinstva, kao što će biti slučaj i u vezi Deklaracije iz 1967., koja će biti osuđena od koprivničkoga političkoga vodstva. To će biti lak zadatak s obzirom da nitko od spomenutih nije zagovarao Deklaraciju za razliku od X. sjednice. Na sjednicama OK Koprivnica nema rasprava o događajima iz Zagreba, niti spomena na njih, već se samo razmatra vlastiti kraj. Rasprave su često ostajale na deklarativnoj razini, a prenošenje *Glasa Podravine* bit će često šturo i nedorečeno. Unatoč tome, ustanovljena je paradigma ponašanja lokalnih moćnika s obzirom na to da objava vijesti po nekoliko dana, nekada i tjedana, kasne u odnosu na zbiljne događaje. To će dati prostor da se vijesti usklade te da izađe ujednačena predaja u javnost. Nakon Titove opaske, slijede naručeni po ranijim pripremljenim obrascima, kritike hrvatskoga vodstva. Prema provjerenomu titofilnomu receptu bit će izjava Vladimira Bakarića, zatim po važnosti Jelice Radojčević, Pavla Gažija i ostaloga lokalnoga političkoga vodstva, kao što je recimo bio slučaj s prozivkom Tita oko političkoga vrha CK SKH. U slučaju da nema izjave nekoga iz Zagreba, poput Vladimira Bakarića, metodologija rada i redoslijed osoba ostat će isti. Ono što odvlači posebnu pažnju je neusklađenost izvještaja za 1971., kada se daju proturječni podatci, kao i veća brojka izgređenika 1972. negoli 1971. S druge strane, bit će potpuna usklađenost političkoga koprivničkoga vodstva s uredništvom *Glasa Podravine*. Teorija instrumentalizacije bit će potpuno primijenjena u praksi, a odluke su takve da nema previše obradbe. Osim političkoga vrha, vidljiva će biti uloga vojnoga vrha i boraca iz koprivničkoga kraja koji će najvećma isticati dogmu bratstva i jedinstva. Za razliku od drugih gradova za vrijeme Hrvatskog proljeća koji su do sada historiografski obrađeni, u Koprivnici će se čvrsto držati naputaka iz središnjice te neće biti prilagođavanja temâ i problema, kao što će biti slučaj u Osijeku. Zaključno, političke strukture na koprivničkomu području svjesne su da Partija ne dopušta da se radi u suprotnosti s njenim smjernicama, ali koprivničko područje nije ni pokazalo interes i namjeru raditi drugačije od brida središta moći, već je zauzimalo unitarno dogmatsko i birokratsko političko gledište.

BIBLIOGRAFIJA

Arhivsko gradivo

1. SKUPŠTINA OPĆINE KOPRIVNICA – Koprivnica (1963-1992): 1963-1990: reg. 626, fasc. 1040, knj. 867, svež. 1167, kut. 387, ladičar 1; 415. PrP. AP. AnP.

Periodičke publikacije

1. *Glas Podravine*, 1966. – 1972.

LITERATURA

1. Anić, Božica, »Koprivničke novine u zavičajnoj zbirci Muzeja grada Koprivnice (II.)«, *Podravski zbornik*, vol 46, 2011., 273-279.
2. Bilandžić, Dušan, *Hrvatska moderna povijest*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 1999.
3. Dabčević-Kučar, Savka, *'71 – hrvatski snovi i stvarnost*, Interpublic, Zagreb, 1997.
4. Dukovski, Darko, *Istra i Rijeka u Hrvatskome proljeću*, Alineja, Zagreb, 2007.
5. Goldstein, Ivo, *Hrvatska 1918.-2008.*, Europapress holding, Zagreb, 2008.
6. Krašić, Wollfy, *Hrvatsko proljeće i hrvatska politička emigracija*, Školska knjiga, Zagreb, 2018.
7. Krušel, Željko, »Kraj građanskog novinarstva u Koprivnici: Podravske novine 1945.-1946.«, *Podravina*, vol. 19, br. 38, 2020., 34–55.
8. Mataija, Ivica, Vrcić-Mataija Sanja, »Hrvatsko proljeće u Gospiću«, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, vol. 62., 2020., 413–441.

9. Mihaljević, Josip, »Liberalizacija medija u komunističkoj Hrvatskoj 1960-ih i na početku 1970-ih«, *Društvena istraživanja*, vol. 19, br. 2, 2015., 239–258.
10. Najbar-Agičić, Magdalena, »Položaj lokalnih medija u Socijalističkoj Hrvatskoj kao kontekst razvoja Glasa Podravine«, *Podravina*, vol 19, br. 38, 2020., 77–90.
11. Konjević-Možanić, Martina; Najbar-Agičić, Magdalena, »Varaždinske vijesti od 1945. do 1990. godine«, *Podravina*, vol 17, br. 34, 2018., 171–186.
12. Novak, Božidar, »Hrvatski politički vrh i sloboda misli i novinstva u Hrvatskom proljeću«, *Hrvatska i Hrvatsko proljeće 1971.*, *Zbornik radova*, (ur. Igor Zidić), Matica hrvatska, Zagreb, 2012.
13. Novak, Božidar, *Hrvatsko novinstvo u 20. stoljeću*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2005.
14. Ponoš, Tihomir, *Na rubu revolucije: studenti '71.*, Profil International, Zagreb, 2007.
15. Radelić, Zdenko, *Hrvatska u Jugoslaviji 1945. – 1991., od zajedništva do razlaza*, Školska knjiga, Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 2006.
16. Smiljanić, Vlatko, »Odgojno-obrazovna kultura u Hrvatskoj tijekom Drugog svjetskog rata u svjetlu dokumenata sukobljenih strana«, *Kroatologija*, vol. 10, br. 2, 2019., 19–46.
17. Spehňjak, Katarina, *Javnost i propaganda: Narodna fronta u politici i kulturi Hrvatske: 1945.-1952.* Zagreb, Hrvatski institut za povijest i Dom i svijet, 2002.
18. Tomas, Domagoj; Bošnjak, Marijana, »Odjeci hrvatskog proljeća u Osijeku«, *Diacovensia*, vol. 28, br. 4, 2020., 519–547.

SUMMARY

The Croatian Spring, as one of the crucial events in Croatian history in the second half of the 20th century, will leave a lasting mark on all direct and indirect participants at the time, as well as mere observers. In addition to the main actors and direct and indirect participants, special attention in the research should be paid to archival documents, but also media with regard to the shaping of the events of that time. Reporting on events was achieved by information descending from the Central Committee (in this case the League of Communists) Croatian; (CK SKH) to the national level of media, and then further to the local media. Reflection riots from Zagreb were broadcast by local media according to instructions from the headquarters. The analysis of Glas Podravine will be able to show the characteristics of local media according to the central government. The compilation of archival documents, periodicals, literature, including memoirs will be used to establish the key events in Koprivnica, but also describe the 'spirit' of these times. Although there was a reversal and dismissal of the leading people of the movement in the Central Committee of the SKH, the local media adapted to the situation and continued to publish according to the guidelines that were set by the authorities. Although at first glance, it can be established that the local media revolted and sby reporting sided with the dissatisfied, they were quickly reprogrammed to the initial settings. In fact, they never stopped writing according to the directives of the headquarters, and in short the diversion was a reflection of the chaotic opportunities of the mass movement in which local authorities were acting according to the discretion that comes from the top of the government. A comparative analysis of archival documents and the newspaper will be used to clearly describe the thread that connects the city government and the newspaper's editorial board. Despite protests and riots that took place less than a hundred kilometers away in the main republican city, Glas Podravine is just a display of the time and the closed system of generic reporting, which was clear without having a deeper impact on the content of the news received.